

Przypisek od redaktorów

Prezentowany tom stanowi zbiór tekstów ofiarowanych Profesor Marii Kalinowskiej, napisanych przez współpracowników i współpracowniczek ze środowisk, z którymi Pani Profesor była i jest zawodowo związana (Instytut Badań Literackich PAN, polonistyka Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wydział „Artes Liberales” Uniwersytetu Warszawskiego), a przede wszystkim – z wielu projektów badawczych, którymi kierowała. Księga pamiątkowa jest wyrazem uznania dla dotychczasowego dorobku Profesor, stał się on inspiracją dla podjętych badań.

Była to inspiracja wieloraka – wypływająca zarówno z tekstów autorki *Grecji romantyków* (zob. zestawienie zamieszczone w tomie), jak i z planów obszernych badań wspomnianych zespołów. Prace ich tematycznie wiązały się m.in. z antykiem romantyków (jego modelem europejskim i wariantem polskim); śledziły przekształcenia antycznych mitów, tematów, symboli w romantyzmie i modernizmie; ukazywały szczególną obecność Sparty w kulturze polskiej, a także filhellenizm (specyfikę polską i konteksty europejskie); były poświęcone *Samuelowi Zborowskiemu* Juliusza Słowackiego, a później odnalezionemu oryginałowi jego raptularza wschodniego (traktowanemu przez interdyscyplinarny zespół jako dzieło synkretyczne i otwarte).

Zebrane studia stają się zatem w pewien sposób refleksem zainteresowań badawczych Profesor, przy czym układ książki odzwierciedla trzy obszary, które można uznać za kluczowe dla Jej drogi naukowej. Po pierwsze, wiele szkiców dotyczy romantyzmu; po drugie, Grecji – tak antycznej, jak XIX- i XX-wiecznej (oraz wyobrażeń o niej); po trzecie, zagadnień związanych z podróżą i jej wymiarem egzystencjalnym.

Często autorki i autorzy podnoszą wątki leżące na przecięciu tych obszarów. Badania nad romantyzmem otwierają się na eksplorowanie inspiracji czerpanych z antycznej Grecji, jak również na ukazywanie romantycznych reminiscencji w epokach późniejszych. Niemal wszystkie studia łączy motyw podróży, poszukiwań, przekraczania granic (geograficznych, ale też ideowych, także granic gatunku, estetyki, konwencji). Osią części prac jest analiza rękopisów – to kolejna domena badań edytorki poezji Mickiewicza

i Słowackiego. Dla wielu artykułów punktem wyjścia staje się konkretna postać z danego dzieła, jej konstrukcja, postawa, egzystencja – to ponownie wydaje się bliskie sposobowi odczytywania tekstów literackich przez autorkę *Mowy i milczenia*.

Prace niejednokrotnie skoncentrowane, można by sądzić, na szczególne – prowokują do nowego spojrzenia na utwór, spuściznę, gatunek, konwencję, nawet aspekt epoki. Poszerzają nasz horyzont interpretacyjny dorobku twórców nie tylko najwybitniejszych (m.in. szczególnie obecnych w badaniach Profesor – Słowackiego, Mickiewicza czy Herberta), ale także autorek i autorów istotnych, a mniej znanych, niekiedy niemal zapomnianych. Studia dowodzą, jak owocna może stać się skupiona, nastawiona na głos artystów lektura.

Gdy Juliusz Słowacki w *Podróży do Ziemi Świętej z Neapolu* powstrzymuje wysoki swojego pegaza, przywołując go do porządku, z żalem konstatuje, że taki modus pisania ogranicza jego swobodę twórczą – i zmusza do pozostawienia ważnych treści w przypisie, a właściwie w przypisku¹. Szukanie formy pojemnej, która pomieściłaby dynamiczną złożoność współczesnej podmiotowości, prowadzi poetę do łączenia różnych dyskursów, narracji i dygresji, do „zlewania” podróży z przypisem czy też życia z refleksją nad nim. Zebrane szkice mierzą się z podobnym zadaniem – komentowania skomplikowanej materii twórczości romantyków, rezonującej także w epokach późniejszych.

Przemysław Kaniecki, Marcin Leszczyński

¹ W jednej z początkowych strof pieśni I: „Więc do porządku! A jednak mię boli / Dawać odsyłacz do pana Coletty, / [...] Niestety.. / Przyrzekłem trzymać wędzidło na pysku / Apolinowym. Lecz powiem w przypisku. // A jeśli drukarz znajdzie, że do treści / Z podróży wątkiem zlewa się przypisek, / To go pod strofą poprzednią umieści, / Zmazawszy parę skrzyżowanych krysek [...]” (J. Słowacki, *Podróż do Ziemi Świętej z Neapolu*, p. I, w. 37–45, cyt. wg: M. Kalinowska, *Juliusza Słowackiego „Podróż do Ziemi Świętej z Neapolu”*. *Głosy*, Gdańsk 2011, s. 190).